

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik, dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMACINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inserati (oglasi): Trikrat razdeljena petit vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 21.

V Ljubljani, dne 2. avgusta 1913.

Leto I.

Stališče Čehov v sporu med Srbi in Bolgari.

Krvava vojna, ki je nastala po porazu Turčije med Srbi, Grki in Bolgari je marsikoga bridko razočarala. Mnogo se je pisalo v vseh slovanskih listih, kdo je pravzaprav največ kriv, da je nastala bratomorna vojna. Med avstrijskimi Slovani se zavzemajo Čehi odločno za Bolgare in obsojajo ter smatrajo Srbe za rogovileže in provzročitelje te nove vojne. Tako piše praška češka „Union“ z dne 23. m. m. v članku, naslovljenem „Sramota na Balkanu“ tole: Naj se sodi o vzrokih početka te vojne kakor se hoče, eno stoji, da je stala Bolgarska na temelju pogodbe in da je Srbija zahtevala njeno revizijo. S pravnega stališča je imela torej prav Bolgarija. Uvažujoč mnoge okoliščine in zlasti vodilno misel, v edinosti s Srbijo tvoriti dobro uravnano jedro slovanske moči na Balkanu, bi bila Bolgarija pač lahko nekoliko ustregla ne popolnoma utemeljenim željam Srbije ter jo ohranila kot zaveznico za to žrtev. Vratolomna nepopustljivost, držeča se besed pogodbe ni bila umestna iz vzrokov višje politike. *Samo v tej točki zadene krivda Bolgarijo.*

Drugačno je pač stališče Srbije. V svojem hrepenenju, zavzeti stališče velesile, deloma pa tudi iz ma-

ševalnosti za Slivnico je težila za vojno z Bolgarijo. V tem leži provokacija te vojne. Srbija se je zvezala z Grško, ki imata obe skupni cilj, Bolgarijo kolikor mogoče izčrpati in oslabeti. Ali more Srbija prezreti, da gre oslabitev Bolgarije tudi na račun vsega Slovanstva na Balkanu. Temeljne poteze srbsko-grške pogodbe so prozorne in razvidne. Če zmagata, bo pač postala Srbija velika, bržkone dobi tudi dostop k Egejskemu morju, toda meje Grške naj bi šle severno do Ohridskega jezera in se raztezale proti vzhodu do Kavale. V teh pokrajinah je pa že od nekdaj slovansko prebivalstvo, in sicer ne v manjšini, temuč v večini, in ves ta slovanski živelj nad Kaotrijo in Solunom naj bi se žrtvoval Grški? Za osvoboditev balkanskih Slovanov se je pričela vojna in z dejanji slovanske sile, Srbije, naj bi se stotisoči Slovanov žrtvovali Grkom. Misel na ta cilj srbske politike, njeno zvezo z Grško, žalostni konec slovite vojne z dednim turškim sovragom leži kakor kletev na tej novi vojni.

Srbija naj le pogleda v letopise svoje zgodovine in premisli, da je bila Grška, ki je nekdaj poklicala Osmane proti Bolgarom v Evropo in da je po porazenju bolgarske države sama izgubila svojo neodvisnost na Kosovem polju. In sedaj se zveže z istimi

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

A ona ni znala sprejeti Njenih odločb, puntala se je proti Njegovi volji, ni se hotela pokoriti pred tem, kar je On spoznal za dobro, kar pa po njenem mnenju ni bilo dobro, modro, pravično. In videča, da je onemoglo to kljubovanje, zaupanje in besnota istotako kakor je onemoglo zvijanje črvička pod stopinjo orjaka, si je pulila lase ter se rogala z besedami Onemu, ki jo je obiskal s tem križem.

Obup jo je v prvih dneh pripravil v besno sovraštvo proti vsemu svetu, tudi proti pokojniku, kakor da bi se bilo to, da je umrl, zgodilo po njegovi volji. Kakor da bi bil on kriv, da jo je doletel ta križ, kakor bi bil on zakrivil muko v solzah prebitih dni in obup prebedelih noči. Vsako jutro ob svitu je prebudila vaščane s svojim tarnanjem, v katerem se je izražala

onemogla zloba strastne, ponosne duše. Vsako jutro je hitela na grob zalivat ga s solzami ljubezni in jeze, enkrat sklepačoča roke k molitvi, a zopet, ker ni ničesar izprosila, ničesar dosegla, stiskajoča jih v pest, s katero se je bila ob prsi . . .

Žalost mlade vdove, ki se je kazala tako nenavadna, je vzbujala izpočetka sočutje; ljudje so jo pomilovali, jo obiskovali, tolažili. Pozneje pa so nehali jo pomilovati in tolažiti in videč njeno zakrknjenost, so jo celó obsojevali. Potikala se je v hiši slično duhu, nesposobna za delo in brezbrizna; ni se zmenila za otroka in nalašč je zanemarjala vse. Kakor se je poprej trudila za povzdigo gospodarstva, tako je sedaj, po moževi smrti, trpela nedostatek delavcev, puščobo pri hiši. Martin je bil edini, ki se je še brigal za dom in gospodarstvo. Goječ od mladih nog do gospodinje neomejeno spoštovanje, je z velikim sočutjem zrl na njeno potrto in si prizadeval na vso moč, ne izpiliti jo iz naročja žalosti, kajti spoštoval jo je tudi v tej njeni otožnosti, marveč nagraditi v hiši njeni delavnosti. Sam je delal na polju in pri živini, brez njenega naročila najemal delavce in nadzoroval vse kot gospodar, da včasih je preskrbel celó otroka, ko se je njuna mati mudila predolgo na pokopališču.

Grki, z istim sovražnikom balkanskih Slovanov in z zgoraj omenjemi slovanskimi žrtvami Grški. To je izdajstvo slovanske stvari in s slovanskega stališča zaničevanja in obsodbe vredno. Ta madež ostane Srbiji. Tako piše češka praška „Union“.

Drugi, gotovo v politiki ne tako vešči listi, se torej po mnenju tega uglednega češkega lista le preveč ogrevajo za Srbijo, ki je po navedenih dejstvih gotovo zagrešila večje zlo kakor Bolgarija, ki je zahtevala zase nele v pogodbi ji zajamčeno ozemlje nego tudi ozemlje, kjer je pretežna večina prebivalstva slovanske, in sicer bolgarske narodnosti.

Če bodo Srbi kdaj imeli morda bridko priliko, obžalovati to svojo zvezo z Grki proti slovanskim bratom, tedaj jim pač sedaj zgodovina ni bila mati-učiteljica.

Dogodki na Balkanu.

Premirje.

V Bukarešti so se začela v sredo pogajanja glede premirja in končnega miru na Balkanu. Skoraj v vseh krogih vlada naziranje, da se bo mir kmalu sklenil. V sredo je bila sklenjena konvencija, ki določa v bistvu:

Premirja traja pet dni in se prične dne 31. julija opoldne.

Demarkacijska črta med sovražnimi armadami naj bo ona črta, kjer so stale dne 31. julija opoldne predstraže posameznih armad vojskujočih se držav.

To demarkacijsko črto je označiti z belimi zastavami.

V ozadju predstraž je dovoljeno premikanje čet v svrhu aprovizacije vsake vrste.

Vojskujoče se stranke se obvežejo ustaviti sovražnosti na vseh črtah istočasno.

Generalni štab se posebno opozarja na člena 50 in 51 haaške konvencije glede vojnih zakonov.

Po preteku petih dni se konča premirje brez odpovedi, če do tega dne opoldne ne prispejo drugačna povelja.

Grajska ni mogla ne opaziti svoje napake, katero je hlapec Martin skušal popraviti v hiši, pa niti to je ni streznilo. Ko so jo pa jele grajati ženske, a to ne iz sočutja, marveč pohujšane s to njeno nekrščansko žalostjo in ko je, gredoč iz pokopališča, namesto sočutja zapazila v očeh oseb, ki so jo srečale, obsodbo in posmeho, pa se ti je zdelo, da se je nakrat streznila. Sedaj je spoznala že sama, da to njeno ujedanje nima nikakega zmisla. Ni rekla nikomur niti besedice, odšla je v mesto, kupila si robe za žalno opravo — in nedeljo pozneje se je prikazala v cerkvi tiha in postarana.

A na začudenje vseh vaščanov je od tega časa jela živeti kot poprej. Moževe smrt jo je spravila iz rednega tira, toda pri pomisleku, da varstvo, kakršno je začutila na njegovi strani, je bilo bedasto, se je postavila na tla domačije sama, pripravljena za delo in resnobnejša nego poprej.

In evo, kakor se poprej ni dala potolažiti z ničimer, tako sedaj, kakor bi ji bil nakrat odvzel njeno potrnost; nehala je žalovati in začela živeti znovič. Čas in delo sta dobra zdravnik. Grajska se je potopila v delo in to jo je ozdravilo. Prišla je žetev, nujno delo na polju in doma in mlada vdova se je

Srbske in grške zahteve.

Kar se tiče zahtev, ki jih hočeta staviti Srbija in Grška glede bodočih mej na konferenci v Bukareštu, se poroča, da so se Srbi, Grki in Črnogorci sledeče sporazumeli:

Grško-bolgarska meja bo šla od Osenova ob Strumici do Belašice in od Tačinosa do Ovčjega polja. Dočim pripadajo mesta Kratona, Kočana, Stip, Radovište in Strumica Srbiji, dobi Grška Dojran in Demirhisar.

Grško-srbska meja naj teče južno od Ohridskega jezera, pri čemer naj dobi Grška Florino in Vodeno, medtem ko bo smela Srbija uporabljati Solun kot prosto luko. Ob Egejskem morju dobi Srbija svoje lastno pristanišče.

Črna gora dobi del Stare Srbije z mesti Peč in Djakovica.

Srbija bo dosegla velikost 100.000, Grška 110.000, Romunska 140.000 in Bolgarska 130.000 kvadratnih kilometrov.

Sedanji vojni položaj na Balkanu.

Edino Romuni so prodiranje proti Bolgariji ustavili in stoje sedaj na ukaz svojega kralja v bolgarskih krajih, v katere so na svojem vojnem pohodu dospeli. Zasedli so Ferdinandovo Vračo, Orhanije, Grabovo in črto Tuturka-Balčik. Opazovalne predstraže so pomaknili pred se in nadzorujejo železnični in paroplovni promet na Donavi. Srbske in grške operacije se vsled pogajanj v Nišu niso nikakor izpremenile, tako da se morajo Bolgari še dalje boriti. Umakniti so se morali od severnega dela svoje zahodne meje. Srbi so jih zasledovali od Zaječara v Vidin in so le še kakih deset kilometrov od te trdnjave oddaljeni. Od Knjaževca so korakali proti Bertovici in so to mesto zasedli. Na ostalih delih bolgarske zahodne meje ni prišlo do nikakih odločilnih bitk. Nasprotno pa se še vedno bijejo hudi boji ob južnozahodni meji pri Krivi Palanki in ob vzhodnih rebrih Plaškovice gore pri Carevem selu, v dolini reke Strume južno od

zopet razvila kakor roža. Radi izgube moža je gospodarila sedaj z vsem premoženjem in ta zavest jo je navdajala z zaupanjem v samo sebe. Sočutje, ki so ji ga skazovali vaščanje, ji je kazalo, da se ljudje brigajo za njo; iz tega se je porodila v njej poprej nepoznana težnja po pozornosti ljudi, po občudovanju. Zopet je postala laskava mati, skrbna gospodinja, dobra in darežljiva do delavcev in beračev.

„Zlod ji posojuje milo,“ so se ji posmehovali ljudje, misleči na njeno možitev. Toda delali so ji krivico: po pravici so sicer slutili, da ne ostane v vdovskem stanu do smrti, toda Grajska o možitvi ni hotela niti slišati. A našli so se več ali manj primerni kandidatje, pripravljeni potolažiti otožno vdovo ter vsesti se v toplo gnezdo. Toda babe, ki so ji prinašale takšne novice, je odpravila z nejevoljo, govoreč, da ji pokojnika nihče nadomestiti ne more.

V resnici ga ji ni nadomestil nihče, toda privadila se je svojega stanja tako, da ji niti ni manjkalo. Kakor nagli, strastni ljudje sploh, se je tudi njena strast izčrpala in prevzeta od novosti, se je je oprijela z vsemi svojimi misli. In kdo bi bil verjel? Mladi hlapec, Martin Ivar, katerega je do moževe smrti smatrala še za fatalina in kateremu, razen hrane in obleke, ni po-

Džumaje in v gorenji dolini reke Meste. Dočim se drže srbske čete pri Krivi Palanki in ob jugovzhodu, kakor vse kaže, defenzivno, prodira ta sredina srbskih čet pri Carevem selu in desno krilo skupno z Grki. Grki se baje že bajejo pri Carevem selu z Bolgari. Bolgari so že zapustili Pačevo in Grki so ob reki Strumi že prodrli proti severu do Kresne in jo zasidli. Dvajset kilometrov vzhodno od tega kraja so Grki zavzeli Mehomijo, Banisko in Dobrinisto. Od Turkov so baje posamezni oddelki od Odrina in Lozengrada proti severu vdrli v starobolgarsko ozemlje. Mem temi oddelki se nahaja baje tudi konjeniška brigada polkovnika Ibrahima, ki se je v prejšnji balkanski vojski zelo hrabro držala.

Turki so že dospeli v Karapejo (40 kilometrov od bolgarske meje, deset kilometrov južno od Jambolija) in Kajbilar.

K popolnemu porazu Bolgarov.

S tem, da je Romunska posegla v drugo balkansko vojsko, se je položaj popolnoma izpremenil. Romunske čete so prodirale čez Donavo v notranjost Bolgarske in na Donavi, na kateri so križarile torpedovke, je bil ves paroplovni promet v Bolgarijo ustavljen. Srbska vojska se je pri Krivolaku in Pepelisti spoprijela z Bolgari. Hudi boji so se bili tu po obsežnih ravninah, a končno so vendar po strašnem klanju zmagali Srbi in so pognali sovražnika na levi breg reke Vardar, pri čemer je mnogo Bolgarov utonilo v valovih. Silnemu pohodu združenih Srbov in Grkov se bolgarska vojska ni mogla več upirati in se je morala čim dalje pomikati v notranjost dežele, dočim so zavezniki vedno prodirali. Vse bolgarsko prebivalstvo teh pokrajin beži proti Sofiji. Kljub temu neugodnemu položaju, v katerem se nahaja sedaj Bolgarija, še vedno ni prišlo do odločilnih mirovniških pogajanj. Bolgarija v tej vojni tudi s svojim brodomjem ni imela nikake sreče. Bolgarske ladje, križarka „Nadjesda“ in več torpedovk se je moralo pred bližajočim se romunskim brodomjem umakniti. Plule so v rusko pristanišče Savastopol, kjer so jih ruske oblasti raz-

orožile, ker v določenem času iz nevtralne luke niso hotele odpluti in predati topove in municijo. Glavna ladja Bolgarov je mala križarka „Nadjesda“, ki je bila leta 1897 zgrajena v Bordeauxu in ima šest topov. (Glej sliko.)

Prodiranje turške vojske.

Položaj na Balkanu se je zopet enkrat temeljito izpremenil. V prvi balkanski vojski poraženi Turki so jeli z močnimi vojaškimi četami prodirati in so že zasidli Odrin in Kirk-Kilisse, katero mesto so že bili Bolgari prekrstili v Lozengrad. S Selimove mošeje so Turki zopet odstranili križ ter ga nadomestili s polumesečem. Kakor vse kaže, ne bodo Turki tega mesta tako kmalu prostovoljno zapustili, kajti Enver beg, ki je na čelu konjeniške brigade kot prvi vkorakal v Odrin, je zagrozil, da bo Selimovo mošejo, ki je ena najkrasnejših zgradb izza vladanja sultana Selima, popolnoma razdejal, v slučaju, da bi se Turki morali umakniti iz Odrina. Za novega valija odrinskega je bil imenovan dosedanji namestnik notranjega ministrstva Hadži Adil beg.

Kolera v srbski vojski.

Poročevalec André Tudesg, ki poroča za pariški „Journal“, piše o koleri na bojiščih strahovite posameznosti. Tako piše v pismu iz Skoplja sledeče:

Skoplje, petdeset kilometrov od bojišča pri Kumanovu, je sedaj središče zmagovite srbske vojske. Tu se je nastanila uprava, tu mrgoli vojakov, častnikov in topov. Tu sem se tudi jaz za nekaj časa nastanil. Raznoličnih dogodkov mi ne primanjkuje. Komaj poteče ura, da ne bi korakala kaka srbska stotnija, prepevajoč pesmi, mimo mojega okna. Skoro brez izjeme imajo vojaki raznobarvne šopke v gumbnicah ali na čepci. In v ta veseli ton prinaša stalni tihi transport ranjencev s kolodvora do bolnišnic resno noto.

Takoj na to se priziblje volovska vprega, na vozu sedemindvajset podolgovatih zabojev iz belega lesa, — to so krste, določene da sprejmejo žrtve kolere

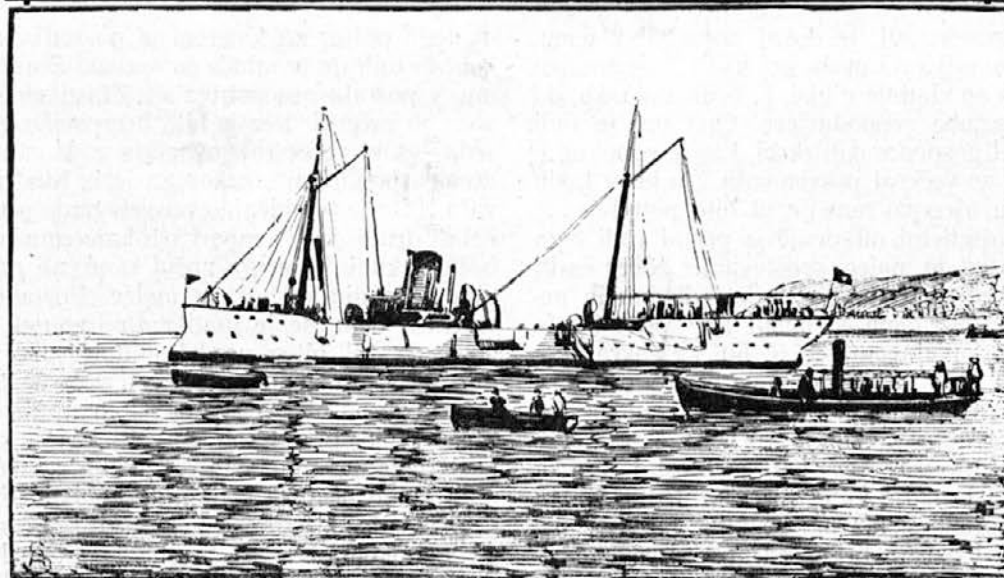
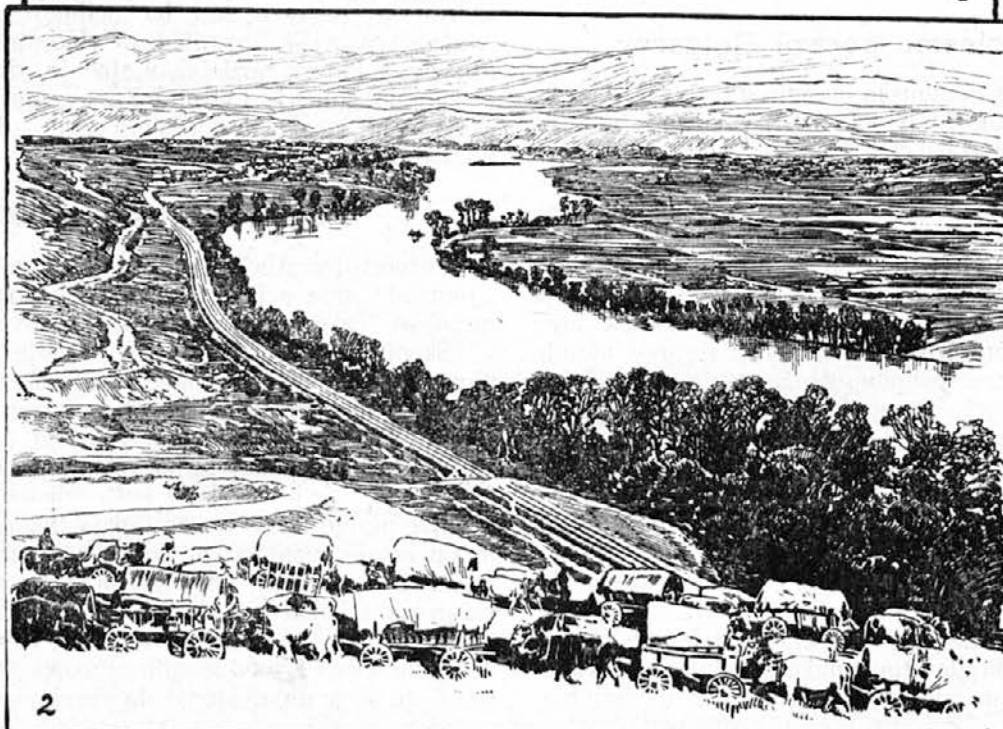
svetila nikake pozornosti, je dokaj pomagal k temu, da ni čutila pomanjkanja moža pri hiši . . . Seznanjen z razmerami, ki so vladale v hiši, je vodil vse tako, da ni bilo čutiti izgube gospodarjeve. Ona mu je tudi rada pustila del gospodarskih skrbi, kar je zopet uga-jalo njemu, ter se večkrat posvetovala z njim v takih rečeh, v katerih njegovo mnenje ni bilo potrebno . . . Mlad, enaindvajsetletni mladenič je postal radi tega zaupanja ponosen in poleg spoštovanja začel čutiti nekaj takega, kar ju je delalo v njegovih mislih nerazločljiva . . . S strahom je mislil na jesen: bil je namreč potrjen k vojakom ter je bil za takrat poklican. Mislil je sicer, da je to samo skrb za hišo, v kateri so mu skazali dobroto. Odkar je nadomeščal gospodarja, prikupila se mu je bolj, nego poprej v vseh devetih letih; vsak kos mu je postal nekako dragocen, vsaka brazda, ki jo je preoral, bližnja in vse to skupaj, prištevši k temu še mlado vdovo, ne- navadno drago. Predstava, češ, da gospodari na svo- jem, ga je dražila, dasiravno prava lastnica vsega tega iz početka ni stala v ospredju. A misel, da na jesen zapusti vse to in ko se čez tri leta vrne, da najde tu že nekoga drugega, ki bo imel večjo pravico do te hiše, do teh bujnih sivih konj, katere je on zredil,

do tega polja, na katerem je poznal vsako grudo, a končno tudi do te mlade in spretne ženske — ta misel mu je postala neznošljiva . . . Zlasti se ga je polasče- vala ob večerih. Ker je bila brez moža, se je Grajska sedaj vsaki večer razgovarjala z Martinom, z „mla- dim gospodarjem“, kakor ga je iz hvaležnosti imeno- vala. Bilo je to običajno posvetovanje o tem, kaj bodo delali drugi dan; „raport“, h kateremu je Martin prihajal v kuhinjo ter ga začul stojé, ali pa ga je opravi- la gospodinja ob času molže. Pozneje pa, po do- vršenem delu, se je usedla za trenutek na ognjišče, on pa je stal, ali se usedel ne daleč proč od nje. Zgo- dilo se je to običajno ob lepem večeru, ko je bila noč osvetljena od bleska zvezd, polna vonjave od sena ali sveže krme, pripeljane prejšnji večer, ko se je čulo iz daljave melanholično čvirikanje cvrčkov, ki je dra- milo tišino obenem s tihim, zamolklim šumom buko- vega gozda, ki se je razprostiral veličanstveno takoj za sadnikom. Iz vasi je običajno donelo petje mla- deničev, ki so šli pod okna, po čigar molku so se dali slutiti posamezni ljubavni prizori ob vrtovih, pod okni — sladki trenutki s tajnostnim šepetom, vzdih- njanjem, obljubami . . .

(Dalje prihodnjič.)

iz ene same noči, ki jih zbirajo leteče ambulance po okolici mesta. Po splošnem zatrdilu so razširili Bolgari to strašno bolezen, pripeljali so namreč s seboj prve obolele v svojih vrstah izpred Čataldže. In bolgarski ujetniki v Štipu, ki so jih peljali v Skoplju, Nišu in Belgradu na izprehod, so raztrosili na svoji poti

to strašno bolezen. Tako n. pr. štejejo v Velesu dan na dan nič manj, kakor 200 mrtvih in strašno je pustošenje te bolezni v srbskih bataljonih. Od nekega bataljona 6. polka, ki je štel pred tremi dnevi še 800 mož, živi samo še 200 mož. Vsi drugi so umrli kot žrtve kolere.

K popolnemu porazu Bolgarov. 1 Združeni grški in srbski strojnopuškini oddelki na bojišču. 2 Pogled na bojno polje pri Krivolaku in Pepelisti, kjer so Srbi Bolgare v odločilni bitki popolnoma potolkli. 3 Bolgarska križarka „Nadjesda“, ki jo je ruska vojaška oblast v Sevastopolu razorožila.

V Kumanovu so postavili na poljih in na starih turških pokopališčih šotore za bolnike, ki so zboleli za kolero. Straže s karakterističnimi znaki sanitetne službe zabranjujejo vsakemu pristop. Na svojem sprehodu sem mimogrede slišal razgovor dveh srbskih častnikov, ki sta se v francoskem jeziku razgovarjala, — morda sta mislila, da na ta način varujeta tajnost. „Danes zjutraj smo jih sežgali zopet dvainštirideset“. Radoveden sem vprašal: „Kakih dvainštirideset? Morda bolgarske ujetnike?“ „Ne“, je bil mrzki odgovor, „bili so srbski rekruti, ki so postali še pred bojem žrtev kolere.“ In ta šiba božja gre proti vzhodu, severu in jugu ter se širi tudi ob mejah dežele.

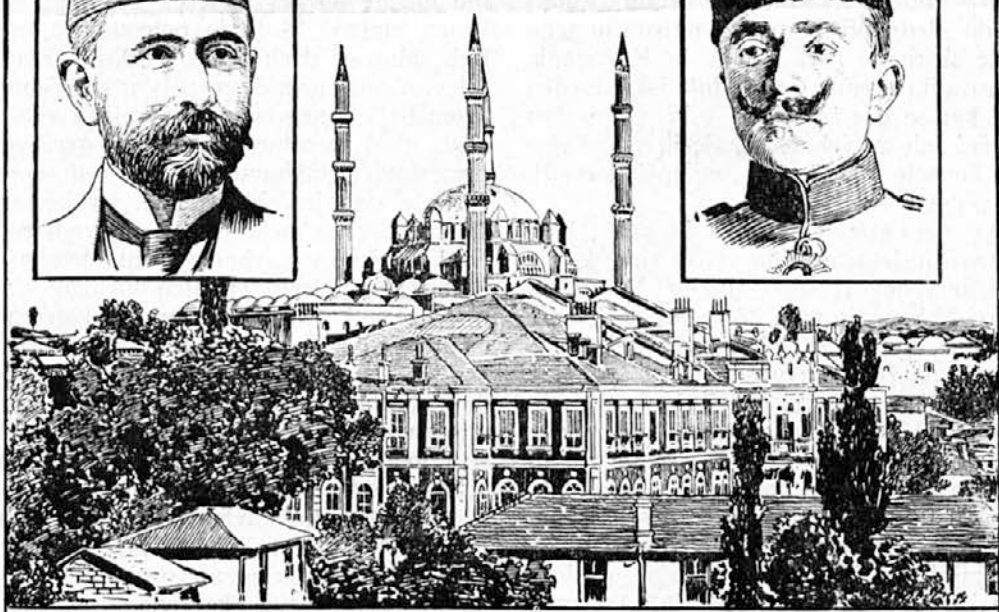
Povelje generalnega štaba prepoveduje podajati si roke. Kakor hitro se pojavi v kaki stotnji slučaj kolere, jo strogo odločijo. Srbska sanitetna služba se vrši zelo promptno in neprenehoma se menjavajo uniforme, se dešinficirajo vojašnice, šotori, orožje, železniški, munijski in previjantni vozovi. In vendar imajo mizarji dan in noč čez glavo dela, da zbijajo krste iz belih desk.

Tedenske novice.

(Častnim občanom) so bili imenovani: V občini Velike Lašče dne 22. julija t. l. deželni predsednik baron Schwarz in okrajni glavar v Kočevju

Baron Ivan pl. Skerlec, novoimenovani kraljevi komisar za Hrvaško.

K prodiranju turške vojske. 1 Hadži Adil beg, novi turški upravitelj (guverner, vali) v Drinopolju. 2 Enver beg, ki je s turškimi četami zasedel Odrin. 3 Selimova mošeja (turška molilnica) v Odrinu. 4 Celotni pogled na Lozengrad (Kirk-Kilisse).

Ernest baron Schönberger, v občini Goče pa za za-sluge na gospodarskem polju: deželni predsednik ba-ron Schwarz, deželni glavar dr. Šusteršič, dvorni svet-nik grof Chorinsky, poslanec kanonik dr. Žitnik, de-želni odbornik dr. Lampe, postojnski okrajni glavar dr. Pilshofer in vipavski dekan Andrej Lavrič.

(Novi krajni šolski nadzorniki za kranjski okraj.) V zadnji seji c. kr. okrajnega šolskega sveta so bili imenovani za krajne šolske nad-zornike naslednji gospodje: Za Javorje Janez Ju-stin, za Dražgoše Franc Gartner, za Želez-nike in Martinji vrh Valentin Marčič iz Želez-nikov, za Smlednik Nikolaj Stazinski, za Goriče Jernej Zupanc, za Kokro Jožef Povšnar, za Št. Lenart Franc Kokalj iz Zgor. Luč, za Fužine Ivan Dolinar, za Šmartin Alojzij Šarec, za Velesovo Janez Grkman, za Malenskih vrh Janez Gantar, za Staro Oselico Mihael Božnar, za Podlonk Florijan Šmid, za Reteče Janez Mer-šolj, za Žabnico Karel Čik, za Selce Fran Šmid, za Trboje Martin Štular, za Trstenik Janez Mikš in za Soro Andrej Plešec.

(Imenovanje.) Minister za notranje zadeve je imenoval mestnega zdravnika v Ljubljani in gene-ralnega tajnika „Deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih na Kranjskem“ dr. Démetra viteza Bleiweisa-Trsteniškega c. kr. višjim okraj-nim zdravnikom.

(Zanimiva električna tramvajška gozdna železnica na Gorenjskem.) Na posestvu Sv. Katarina, last gospoda barona dr. Karla Borna, so v četrtek, dne 24. p. m. otvorili novo elek-trično tramvajško gozdno železnico, ki je pet kilo-metrov dolga. Izpeljana je tik krasnega gradu „Puter-hof“ po gozdu do Medvodij, je normalnotirna in sega tik gozdne ceste skoro do pod Košute in Karavank. Železnico je zgradila renomirana dunajska tvrdka Bruckner in je, kar se tiče izpeljave, v kras posestvu samemu. Mogočni železni vrhovi, s katerih vrhov vise velike cvetlične konsole, okrašene z najlepšimi cvetli-cami, se vrste v gosti vrsti.

(Letošnje vaje v 3. armadnem zbo-ru.) Vojna uprava je letos omejila velike vaje, ker je pozimi toliko rezervistov izredno služilo. V tretjem armadnem zboru se končajo vaje 28. pehotne divizije in deželno-brambne divizije št. 22 dne 4. septembra, 6. pehotne divizije pa že 30. avgusta. Od 6. pehotne divizije vadi I. bataljon pešpolka št. 17 do 6. avgusta in lovski bataljon št. 19 do 12. avgusta v svojih garni-zijah. Do 16. avgusta slede nato proste vaje po vojnih načelih. Od 19. do 23. avgusta bodo vaje v brigadah, od 25. do 30. avgusta pa zborne vaje po posebnih na-vodilih. Divizije 2. kavalerijske vojne divizije so vadile v svojih garnizijah do 27. julija, oddelek strojnih pušk 5. dragonskega polka vadi do 31. julija v svoji garniziji. Slede nato polkovne vaje v Čakovcu, Mura-szombatu in pri Lescah do 18. avgusta, pri huzar-skem polku št. 6 po od 13. do 27. avgusta po posebnih navodilih generalnega nadzornika kavalerije. Od artilerije se udeleži 3. artilerijska brigada, izvzemši deveti artilerijski polk, vaj 28. pehotne divizije od 1. do 4. septembra, od 22. deželno-brambovske pehot-ne divizije se pa udeleži deželno-brambovski polk št. 4 vaj od 4. do 14. avgusta v svojih poletnih po-stajah, do 18. avgusta pa v Št. Mohorju.

(Vojaški dopust za časa žetve) se ra-di slabega vremena zadnjih tednov podaljša v nujnih

slučajih celo za štirinajst dni. Tako je odločilo vojno ministrstvo, da naj dovoljujejo v tem smislu za kmečke sinove podaljšan dopust posebno za kraje, kjer je žetev radi slabega vremena zaostala.

(Važno za vojaške novince.) Vojno ministrstvo je izdalo naredbo, po kateri se bodo od le-tos naprej vojaški novinci, ki so bolj slabotnega zdrav-ja, vežbali v posebnih oddelkih. S takimi novinci se bo postopalo milejše. Kdo se bo uvrstil v oddelek za slabotne novince, bodo odločili vojaški zdravniki. Pri vsakem polku, oziroma bataljonu se vpeljeta eden ali dva taka oddelka.

(Znožemjeranila) 16. p. m. delavčeva že-na Rovan na Jesenicah neoženjenega delavca Osmeca. Zadala mu je par hudih ran, da so ga morali spraviti v bolnišnico. Živela sta dalje časa v ljubimskem raz-merju, ker se je pa tega naveličal, se je tako maščevala nad njim.

(Državna obrtna šola v Ljubljani.) Prihodnje leto bo obsegala obrtna šola nastopne od-delke: stavbno-obrtno šolo, delovodsko šolo za me-hanično-tehnične obrte, delovodsko šolo za elektro-tehniko, mojstrsko šolo za stavbno in pohištveno mi-zarstvo, strokovno šolo za lesno in kameneno kipar-stvo, specialne tečaje za obrtnike, javno risarsko in modelirsko šolo, žensko obrtno šolo in strokovni tečaj za izobrazbo učiteljstva na obrtnih nadaljevalnih šo-lah. Stavbno-obrtna šola daje pomočnikom zidarskega, tesarskega in kamnoseškega obrta ono znanje in one spretnosti, ki so podlaga uspešnejšemu delovanju in obrtovanju, in jih tudi usposablja za mojstrske iz-kušnje. Stavbno-obrtna šola obsega pripravljalni tečaj in dva strokovna tečaja, ki trajajo za vsakega navede-nih obrtov po pet mesecev (od dne 3. novembra do konca marca). Šola je potemtakem moči dovršiti v treh, odnosno dveh zimskih tečajih. Pouk je teoretičen (slovenščina, nemščina, spisje, zemljepisje, računstvo, geometrija, naravoslovje, tehnično risanje in projek-cijski nauk, prostoročno risanje, gradivoznanstvo, ka-menoslovje, stavbarstvo, osnova in oprema poslopij, stavbno risanje, oblikoslovje, strojeznanstvo, obrato-slovje, stavbna mehanika, knjigovodstvo, državljanski nauk, higiena v stavbnem obrtu, merstvo) in praktičen. Za sprejem je treba prosilcu dokazati, da je star 17 let in da se je izučil onega obrta, v katerem se želi dalje izobraževati. Vpisovanje v stavbno-obrtno šolo se vrši v dneh 29., 30. in 31. oktobra. Stavbno-obrtna šola daje absolventom možnost in podlago, da napravijo iz-pite za zidarskega, tesarskega in kamnoseškega moj-stra; poleg tega skrajša odhodno spričevalo tesarjem in kamnosekom predpisano praktično uporabo za eno leto. Absolventje stavbno-obrtni šole dobe tudi službe železniških (poduradnikov) pri c. kr. državnih želez-nicah. Poštno in telegrafsko ravnateljstvo jih sprejema za stavbne pomočnike; ako napravijo potem pred-pisane teoretične in praktične izpite, lahko dosežejo službo poštnih oficijantov.

(Posebni vlaki v Postojno) povodom poletne veselice v svetovnoznani Postojnski jami, ki se vrši 3 avgusta t. l., bodo vozili za polovično ceno iz Ljubljane, Gorenjskega, Trsta, Pulja, Reke, Celovca in Dunaja ter posebni parniki iz Benetk in Portorose v zvezi z omenjenimi vlaki. Posebni vlak iz Gorenj-skega se bo ustavil na vseh postajah in bo odhajal z Jesenic dopoldne ob 11. uri 24 min., z Javornika do-poldne ob 11. uri 30 min., iz Žirovnice dopoldne ob 11. uri 38 min., iz Lesec dopoldne ob 11. uri 46 min.,

iz Radovljice ob 11. uri 52 min., iz Otoč popoldne ob 12. uri 2 min., iz Podnart-Krope popoldne ob 12. uri 8 min., iz Sv. Jošta popoldne ob 12. uri 19 min., iz Kranja popoldne ob 12. uri 27 min. iz Škofje Loke popoldne ob 12. uri 39 min., iz Medvod popoldne ob 12. uri 50 min., iz Vižmarjev popoldne ob 12. uri 59 min., iz Ljubljane drž. kol. popoldne ob 1 uri 10 min., prihod v Ljubljano juž. kol. popoldne ob 1 uri 13 min., odhod iz Ljubljane juž. kol. popoldne ob eni 30 min. Iz Postojne bo odhajal posebni vlak ob 9. uri 10 min. zvečer. Ker bodo prihajali vsi vlaki šele popoldne, je ustrezno udeležencem tudi v tem oziru, da lahko obedujejo doma. Da bo veselica sijajna, v to nam jamčijo razne godbe, ki bodo koncertirale po jamskih dvoranah, podzemeljska restavracija in kavarna, uradovanje c. kr. pošte v jami, najrazličnejše zabave, ples itd. Veselica se vrši ob vsakem vremenu in se prične že ob eni popoldne ter traja neprenehoma do sedmih zvečer, vsled tega se lahko vsakdo po volji in želji pomudi pri raznih zabaviških ter si kljub temu tudi lahko ogleda vse podzemeljske krasote te svetovne jame.

(Pot čez severno triglavsko steno) dela kranjska sekcija nemškega in avstrijskega planinskega društva. Pot čez severno triglavsko steno od Luknje do Zelenega snega je najnevarnejša, a tudi najzanimivejša pot na Triglav, ki je zahtevala že v kratkem času tri žrtve. Na glavnem zborovanju nemškega in avstrijskega planinskega društva so dovolili za to pot 1200 mark. Pot bo dodelana v avgustu.

(Toč a.) V ponedeljek zjutraj, dne 21. julija, ob pol 3. uri je toča potokla v Borštih, Cikavi in v Goslinškem vrhu občine Trebelno pri Mokronogu. Trta je vsa razcufana. Žito je stolčeno, sadje odbito. Edina sreča je, da ni toča daleč naokrog segala. Hud naliv je tudi odnesel zemljo in zasul na dolgem pot, da je nemogoče voziti. Vedno deževje pri žetvi močno nagaja. Tudi setev ajde se bo zapoznila. — V Trziču in okolici je zadnje dni opetovano padala suha in gosta toča, ki je napravila na sadnem drevju in na polju občutno škodo. Poljski pridelki letos splošno trpe vsled neprestanega deževja. — Tudi na Štajerskem je napravila toča veliko škodo. Tako poročajo, da je 16. t. m. na framskem Pohorju povzročila škodo, kjer vinogradi sicer lepo kažejo, a se je že prikazala vsled deževnega vremena plesnoba. Sadjja na Pohorju ni nič, pač pa na ravnini. Setve so izredno lepe, rž so pričeli žeti. Ako ne bo preveč deževno, bo obilno kruha. Sena je povsod manj kot lani. Na Pohorju sedaj spravljajo, a jim dež hudo nagaja, spodaj pa so lahko in lepo spravili in je že lepa otava.

(Najden ponesrečenec.) Na neki planini v okolici Zgornje Bele so našli planinci moško truplo, ki je bilo že skoraj popolnoma segnito. Po raznih predmetih, ki so jih našli pri mrtvecu, se je dognalo, da je ponesrečenec posestnik Jakob Hinteregger iz Zgor. Bele, ki ga pogrešajo že od lanskega leta.

(Smrt v prepadu.) Pretekli teden sta našla dva pastirja na Črnem vrhu v nekem prepadu moško truplo, ki je moralo že par dni tam ležati. Obvestila sta takoj orožništvo, ki je dognalo, da je neznanec najbrže zdrknil s 50 metrov visoke skale, s katere je padel v globino, kjer je obležal pri priči mrtev. S precejšnjim trudom so prišli do trupla. Pri njem so našli približno dve kroni drobiza in delavsko knjižico, glasečo se na ime 58 let starega Jožefa Gradiška iz Kamnika na Kranjskem. Zdi se, da je hotel Gradišek za

delom in in da si je hotel okrajšati pot v Podbrdo, pa je pri tem ponesrečil. Pokopali so ga v Bači.

(Nesrečna smrt.) V Naklem pri Kranju so imeli minulo nedeljo novo mašo. Pri tej priliki so postavili več mlajev. V torek, dne 22. t. m., so podirali te mlaje. Posestnik in gostilničar J. Sink, po domače Zguba, je hotel podirajoči se mlaj obdržati, pa ga je deblo podrlo na tla tako nesrečno, da je revež takoj umrl.

Razne stvari po svetu.

Baron Skerlec, novi kraljevi komisar na Hrvaškem.

Za novega kraljevega komisarja na Hrvaškem namesto prejšnjega barona Cuvaja je imenovan ministerialni svetnik baron Ivan pl. Skerlec. Upajo splošno, da bo to komisarstvo le kratko časa trajalo, ker se bodo kmalu uvedle z njega pomočjo ustavne razmere na Hrvaškem. (Glej sliko.)

(Nesrečna vojaška vaji.) Pri odhodu na vojaško vajo 9. topničarskega polka v Celovcu proti kranjski meji so se splašili konji voza, na katerem so bila naložena živila in druge potrebščine. Med dirom je padel raz voz voznik topničar, vjel se je za oje in se držal kakih 150 metrov daleč, nato je omahnil na tla in voz ga je vlekel precej časa za sabo, nato pa ga je vrglo v neko drevo. Mož je strašno poškodovan, odpeljali so ga v bolnišnico, kjer bo brzkone številnim ranam podlegel.

(Velika nesreča na Dravi.) Dne 10. julija zjutraj so imeli pjonirji razstrelbne vaje. Nabasali so z dinamitom med drugim tudi nek velik tram (pilot), ki so ga zabili v dravsko strugo, da bi pod vodo eksplodiral. Ker pa se vsled nekega pogrška smodnik ni hotel użgati, so vojaki v dveh čolnih dobili povelje, tram zopet izdreti iz Drave. Pri tem delu pa se je smodnik nenadoma sprožil; deset vojakov je padlo v vodo, petero so jih rešili, drugih pet navzlic napornemu delu niso mogli najti. Smrt v valovih so našli: desetnik Wohlgemuth, poddesetnik Jud in pjonirji Klaps, Steininger in Pessel. Doslej so našli šele enega mrtveca, in sicer pri Sv. Marku nižje Ptuja, kjer ga je voda vrgla na suho.

(Smrt na nesreča) se je pripetila v noči od 22. na 23. julija t. l. na kolodvoru v Beljaku. Lampist južne železnice Mihael Karminšek je hotel med premikanjem voz prehiteti lokomotivo, ki premika vozove. Pri tem ga je lokomotiva prehitela in mož je padel pod kolesa, ki so mu odtrgala glavo od trupla. Glava je ostala na mestu nesreče, truplo pnesrečenca pa je vlekla lokomotiva še kakih 30 korakov naprej.

(Odhod skadrskega oddelka.) Iz Pulja se je odpeljal avstrijski skadrski oddelek, ki obstoja iz enega bataljona puljskega pešpolka št. 87, iz sanitetnega oddelka in polovico godbe. Odpeljali so se z Lloydovim parnikom „Uran“. Povodom odhoda se je zbrala na pomolu in sploh na obrežju velika množica ljudstva, ki je živahno pozdravljala odhajajoče vojake.

(Velike sleparije na Ruskem.) Pri amurski železnici se pripravlja zopet velikanski škandal. V kratkem bo odpotoval državni kontrolor v amurski okraj, da konstatira, kam so izginile ogromne vsote,

ki so jih izdali za zgradbo železnice in ki niso bile v proračunu. Ti večji izdatki znašajo 32 milijonov rubljev.

(Neurje v Italiji.) V vzhodnem delu zgornje Italije je divjal orkan ter je padala toča, ki je na polju napravila velikansko škodo. Posebno kralji ob Gardskem jezeru so utrpeli veliko škodo. Salo je skoraj popolnoma pod vodo. Parniki niso mogli pristati in so morali ostati sredi jezera, da je ponehal vihar.

(Poskušeni atentat na brzovlak.) Železniški čuvaj Anton Haberl v Podkloštru na Koroškem je našel na progi ne daleč od svoje čuvajnice tik pred prihodom brzovlaka na tiru velik, na štiri ogle obrezan kamen v premeru pol metra. Če bi ne bil kamen pravočasno odstranjen, bi bila nesreča neizogibna. Uvedla se je stroga preiskava, ki pa dosedaj še ni imela nobenega uspeha.

(Dejanje blaznega častnika.) V Jegr (Erlau) je šel v noči od 25. na 26. p. m. huzarski major Fejer s svojo soprogo in nadporočnikom Szentimrom domov. Ko se je nadporočnik poslovil, ga je srečal infanterijski nadporočnik Blaha. Blaha je potegnil revolver in ustrelil večkrat na Szentimra in ga težko ranil. Majorjeva žena je slišala strele in je odprla okno. Blaha je skočil na okno in potem v sobo ter večkrat ustrelil na gospo Fejerjevo in na majorjevega slugo. Nato je šel Blaha pred ogledalo in si pogljal kroglo v glavo. Zgrudil se je mrtev. Fejerjeva je nevarno ranjena, sluga le malo. Blaha je storil dejanje v hipni blaznosti.

(Škoda vsled zadnjih povodenj na Ogrskem.) Zadnje povodnje na Ogrskem, o katerih smo zadnjič poročali, so napravile na Ogrskem samo na polju za 30,000.000 kron škode, ostalo škodo pa cenijo približno na 100,000.000 kron.

(Letina v Istri.) Koder ni bilo v Istri toče, letina lepo kaže. Ako ne pride kakšna vremenska neugoda, bode turšice, krompirja, zelja, repe, pese in korenja veliko. Tudi grozdje lepo kaže, le žal, da je vreme zanj premrzlo in premokro. Grozdje ljubi suho in toplo vreme.

(Slikarica brez rok.) Brezprimerni slikarski ženij je morala biti angleška slikarica Sara Bissenova. Znan je Lessingov izrek, da bi postal Rafael velik slikar tudi brez rok. Pojavili so se že opetovano slikarji, ki so slikali z nogami, ne da bi se pozneje omenjala njihova dela. Toda ta umetnica ni imela niti nog na razpolaganje, da bi udeleževala svoje umetniške misli. Prišla je na svet brez rok in brez nog. Kot otroka so jo vozili z enega semnja na drugega ter jo kazali za denar. Pod vplivom nepremagljive želje je dosegla to, da je obvladala čopič s pomočjo zob ter tako postala znana slikarica miniaturni, ki jo je vpoštevala tudi kraljica Viktorija, ki se je dala od nje naslikati. Poseben uspeh je dosegla, ko je dobila leta 1821 zlato kolajno „Society of Arts“, čeprav razsodišče ni vedelo telesnega stanja slikarice. — Tudi angleški slikar Bertram Hills je s pomočjo zob slikal. Kot devetletni deček je bil povožen ter izgubil obe roki. Navzlic temu pa je dobil že čez dve leti, torej kot enajstletni otrok, na umetniški šoli svojega rojstnega mesta darilo. Umetnik je bil tako delaven in plodovit, da je pred leti priredil razstavo svojih slik, ki so jih splošno zelo dobro kritikovali. Kraljica je imela mnogo njegovih slik.

(Strašno maščevanje.) V občini Macso je neki kandidat za sodnijsko službo, ki je pri sodniškem izpitu padel, najel svojega slugo za 10 kron, da umori sodnika. Sluga se je ponoči natihoma priplazil na sodnikovo dvorišče, vteknil pod glavo spečega sodnika dinamitno patrono ter užgal vrvico. Patrona, ki se je raznesla, je razdrobila sodniku glavo. Kočijaž, ki se je vsled detonacije vzbudil iz spanja, je bežečega morilca spoznal. Slugo in napeljevalca so zaprli.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

(Predavanje) za sveže konzerviranje sadja, zelenjave, gob, raznovrstnega mesa in drugih živil za domačo porabo s slovečimi Weckovimi pripravami se bodo vršila dne 7. avgusta v Kranju, dne 8. avgusta v Trzinu in dne 9. avgusta v Škofji Loki, vsakokrat začetek ob pol treh popoldne. Gospodinje, hčerke in kuharice so posebno vabljeni na ta predavanja.

(Tečaj za uporabo sadja in zelenjadi) priredi kranjska kmetijska šola na Grmu od 1. do 5. septembra s sledečim sporedom: V ponedeljek 1. septembra od 2. do 4. ure: Pomen konzerviranja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjenja sadja. — V torek 2. septembra od 8. do 10. ure dopoldne: Kipenje. Kisanje zelenjadi. Konzerviranje zelenjadi v kozarcih in pušicah. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava mezge (zalzna), mozge (povidla) in zdriza. Od 4. do 6. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. — V sredo 3. septembra od 8. do 10. ure dopoldne: Vlaganje sadja v kozarce (naprava kompota). Shranjevanje sadnih konserv. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava soka iz jagodičevja in drugega sadja. Od 4. do 6. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. — V četrtek 4. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Sušenje sadja in zelenjadi. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sušenju. Popoldne od 2. do 4. ure: Obiranje in spravljanje (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zaboje, košarice in sode v svrhu kupčije. — V petek 5. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Naprava oceta. Od 10. do 12. ure: Praktično razkazovanje v vinski kleti. Popoldne od 2. do 4. ure: Ravnanje s sadjevcem, boleznimi sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjevcem. Od 4. do 5. ure: Praktične vaje v vinski kleti. Predavanja od 1. do 4. septembra so namenjena v prvi vrsti našim gospodinjam in dekletom, 4. in 5. septembra pa gospodarjem. Tečaja se je udeležiti vseh pet dni ali pa tudi samo prve tri dni ali pa tudi zadnja dva dneva. Ker se sprejme z ozirom na praktične demonstracije le omejeno število udeležencev, se je treba prijaviti do 17. avgusta. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem iz Kranjskega, ki za podporo pravočasno po dopisnici prosijo, povrne ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za prehrano po 1 K 50 vin. na dan. Vendar se izplača podpora le tistim, ki se jim je izrecno dovolilo. Priglasilom je pristaviti tudi, katere dneve se misli dotičnik tečaja udeležiti. Priglasila in prošnje za podporo je nasloviti na ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija, Kranjsko).